

Sygn. akt *IV U 423/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lipca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Beata Bury

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Katarzyna Pokrzywa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 lipca 2021 r. w R.

sprawy z wniosku **B. O. (1)**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o zadłużenie z tytułu składek

na skutek odwołania B. O. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 15.12.2020 r. znak (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 15.12.2020 r., znak: (...) w ten sposób, że stwierdza, że wnioskodawczyni B. O. (1) nie jest solidarnie odpowiedzialna wraz z B. O. (2) – jako dłużnikiem organu rentowego – za należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, dotyczących okresu od listopada 2018 r. do grudnia 2019r., w łącznej kwocie 13.474,38 zł obejmującej należne odsetki za zwłokę naliczone na dzień wydania decyzji,

II. zasądza od organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. na rzecz wnioskodawczyni B. O. (1) kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.-

Sygn. akt *IV U 423/21*

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 22 lipca 2021 r.

Decyzją z dnia 15 grudnia 2020 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., na podstawie art. 83 ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych stwierdził, że B. O. (2) jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy Fundusz Solidarnościowy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zadłużenie wraz z należnymi odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosi łącznie 13.474.38 zł, w tym:

- z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres od listopada 2018 r. do grudnia 2019 r. – 7.501,96 zł, odsetki za zwłokę – 841,00 zł i koszty egzekucyjne – 259,30 zł,

- z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od listopada 2018 r. do grudnia 2019 r. – 3.378,44 zł, odsetki za zwłokę – 376,00 zł i koszty egzekucyjne – 118,60 zł,

- z tytułu składek na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od listopada 2018 r. do grudnia 2019 r. – 879,18 zł, odsetki za zwłokę – 77,00 zł i koszty egzekucyjne – 42,90 zł.

Organ rentowy powołał się na istnienie wspólności majątkowej między płatnikiem a jego małżonkiem, co powoduje odpowiedzialność za zobowiązania płatnika z tytułu nieopłaconych składek z majątku wspólnego (poza jego majątkiem odrębnym). Płatnik składek – B. O. (2) – nie dopełnił obowiązku określonego w art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Od powyższej decyzji odwołanie złożyła B. O. (1). Wskazała, że okres sporny (listopad 2018 r. – grudzień 2019 r.) obejmuje czas po ustanowieniu rozdzielności majątkowej. W związku z tym, za całość zobowiązania odpowiada płatnik swoim majątkiem osobistym. Odpowiedzialność małżonka dotyczy tylko tego zadłużenia, które powstało w czasie trwania wspólności ustawowej. Płatnik nie udzielał B. O. (1) informacji o szczegółach prowadzonej działalności, wnioskodawczyni nie współdziałała z nim w zakresie tej działalności i nie miała wiedzy o aktualnym stanie zadłużenia i problemach finansowych męża. Skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej; wnioskując, a contrario, skutki te odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych po dniu zawarcia umowy o zniesieniu wspólności ustawowej małżeńskiej. Odpowiedzialność małżonka dotyczy tylko tego zadłużenia, które powstało w czasie trwania wspólności ustawowej. Małżonek płatnika nie odpowiada za zobowiązania składkowe powstałe po dniu zawarcia takiej umowy (por. wyrok SA w Łodzi z 20 lipca 2015 r., III AUa 1332/14). Ww. nie mieli również obowiązku informowania organu rentowego o powstaniu rozdzielności majątkowej (wyrok SN z 28 czerwca 2016 r., II UK 364/16). Twierdzenie, że do uniknięcia odpowiedzialności podatkowej (składkowej), obok zniesienia wspólności majątkowej, konieczne jest powiadomienie organu o zawartej umowie i jej treści (art. 471 KRiO), nie znajduje zastosowania.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w odpowiedzi na odwołania podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji i wnosił o jej oddalenie. Wskazał na treść art. 26 i art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej. Z art. 471 KRiO wynika, że małżonek może powoływać się względem innych osób na umowę majątkową małżeńską, gdy jej zawarcie oraz jej rodzaj były tym osobom wiadome, w tym przypadku organ rentowy - jako wierzyciel - powinien uzyskać informację o zawarciu takiej umowy przez małżonków – przed powstaniem wierzytelności względem małżonka będącego dłużnikiem. W chwili powstania wierzytelności wierzyciel powinien mieć świadomość, że – wbrew powszechnie obowiązującemu z mocy prawa ustrojowi małżeńskiej wspólności ustawowej – dłużnik i jego małżonek zawarli umowę majątkową (por. uchwałę SN z dnia 3 kwietnia 1980 r., III CZP 13/80). W związku z tym, wnioskodawczyni może powoływać się na skutki zawartej umowy o ustanowieniu rozdzielności majątkowej, ale powinna udowodnić, że organ wiedział o tej umowie i jej rodzaju. Organ rentowy zanegował założenie, że art. 471 KRiO może mieć zastosowanie wyłącznie do zobowiązań umownych i tym samym, określa odpowiedzialność małżonków za zobowiązania cywilnoprawne, bez względu na źródło ich powstania. Organ rentowy nie może być pokrzywdzony z tego względu, że obowiązek uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne powstaje z mocy prawa i ma charakter publicznoprawny.

W piśmie procesowym z dnia 29 kwietnia 2021 r. wnioskodawczyni podtrzymała dotychczasowe stanowisko, wskazując, że współmałżonek odpowiadający za zaległość składkową, w rozumieniu art. 29 § 1 Ordynacji, nie może być utożsamiany z płatnikiem. Jego zobowiązanie wynika z długu małżonka – płatnika i jest ograniczone do odpowiedzialności z majątku wspólnego (por. wyrok SA w Gdańsku z 24 maja 2018 r., III AUa 1612/17). Odpowiedzialność majątkiem wspólnym dotyczy tylko tych zobowiązań składkowych, które powstały w czasie

trwania wspólności majątkowej. Ordynacja podatkowa nie zawiera warunku, analogicznego do art. 471 KRiO, iż do skutecznego wyłączenia umownego wspólności małżeńskiej konieczne jest poinformowanie organu rentowego o umowie oraz jej rodzaju. Ordynacja podatkowa wyraźnie określa, że nie stosuje się jej do zobowiązań cywilnoprawnych, bowiem kompleksowo reguluje zobowiązania publicznoprawne. To nie świadomość organu takich wyłączeń, ale termin ich dokonania decyduje o zakresie odpowiedzialności współmałżonka za zobowiązania podatkowe małżonka (płatnika). Tym samym, w stosunku do zobowiązań publicznoprawnych zakres zniesienia odpowiedzialności małżonka podatnika po zawarciu umowy majątkowej ma odmienne rygory niż wynikające z prawa cywilnego.

Końcowo, wnioskodawczyni podawała, że Ordynacja podatkowa i ustawa systemowa nie zawierają odpowiednika art. 471 KRiO, nie odnoszącego się do sfery stosunków publicznoprawnych (por. wyrok SA w Gdańsku z 11 czerwca 2015 r., III AUa 36/15), wymagającego stanu świadomości i wiedzy po stronie wierzyciela (w tym przypadku organu rentowego). W stosunku do niej nie zostały również spełnione warunki z art. 111 Ordynacji, albowiem nie zaistniał stan stałego współdziałania B. O. (1) z płatnikiem w wykonywaniu prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, przy osiągnięciu korzyści z tej działalności.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. O. (1) i B. O. (2) zawarli związek małżeński w (...)

W dniu 9 marca 2017 r. zawarli umowę o ustanowieniu rozdzielnosci majątkowej.

(dowód: akt notarialny – k. 6-7)

B. O. (1) nie posiadała informacji o szczegółach prowadzonej przez B. O. (2) działalności gospodarczej, nie współdziałała z nim w zakresie tej działalności i nie miała wiedzy o aktualnym stanie zadłużenia i problemach finansowych męża.

Po zakończeniu postępowania administracyjnego, decyzją z dnia 15 grudnia 2020 r. znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., na podstawie art. 83 ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych stwierdził, że B. O. (2) jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy Fundusz Solidarnościowy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zadłużenie wraz z należnymi odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosi łącznie 13.474.38 zł, w tym:

- z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres od listopada 2018 r. do grudnia 2019 r. – 7.501,96 zł, odsetki za zwłokę – 841,00 zł i koszty egzekucyjne – 259,30 zł,

- z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od listopada 2018 r. do grudnia 2019 r. – 3.378,44 zł, odsetki za zwłokę – 376,00 zł i koszty egzekucyjne – 118,60 zł,

- z tytułu składek na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od listopada 2018 r. do grudnia 2019 r. – 879,18 zł, odsetki za zwłokę – 77,00 zł i koszty egzekucyjne – 42,90 zł.

(dowód: dokumentacja w aktach organu rentowego)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o niekwestionowaną i tym samym wiarygodną dokumentację złożoną w aktach organu rentowego.

Aspekt wiarygodności posiadają ujawnione w toku postępowania dowody z dokumentów. Ich treść i autentyczność nie budzi wątpliwości, stanowiąc odzwierciedlenie stanu rzeczywistego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie B. O. (1) podlegało uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 46 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 423), płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Rozliczenie składek, o których mowa w ust. 1, oraz wypłaconych przez płatnika w tym samym miesiącu zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych podlegających rozliczeniu na poczet składek następuje w deklaracji rozliczeniowej według ustalonego wzoru. Deklarację rozliczeniową oraz imienne raporty miesięczne płatnik składek przekazuje bezpośrednio do wskazanej przez Zakład jednostki organizacyjnej. Deklaracja rozliczeniowa zawiera: 1) dane identyfikacyjne płatnika składek, a w szczególności dane, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 2, nazwę skróconą firmy, a w przypadku płatników składek - osób fizycznych - nazwisko i imię; 2) informacje o liczbie ubezpieczonych; 2a) informacje o uprawnieniu płatnika składek do wypłaty zasiłków; 3) zestawienie należnych składek na poszczególne rodzaje ubezpieczeń społecznych, z uwzględnieniem podziału na składki finansowane przez ubezpieczonego i przez płatnika oraz budżet państwa i Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; 3a) informacje o zastosowanych formach opodatkowania w poprzednim roku kalendarzowym, kwotę rocznego przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej i rocznego dochodu z tej działalności, uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym, w tym kwotę przychodu i dochodu uzyskanych w okresie obowiązywania danej formy opodatkowania, oraz kwotę podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ustaloną na dany rok kalendarzowy w przypadku, o którym mowa w art. 18c ust. 9 pkt 2; 4) kwoty wypłaconych zasiłków oraz zasiłków finansowanych z budżetu państwa, podlegających rozliczeniu w ciężar składek na ubezpieczenia społeczne oraz kwoty wynagrodzeń z tytułu niezdolności do pracy; 5) kwoty przysługujących płatnikowi wynagrodzeń w myśl art. 3 ust. 2; 6) zestawienie należnych składek na: a) ubezpieczenie zdrowotne uwzględniając podział na podmioty, które finansują składki, b) Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych; 6a) sumę należnych składek na Fundusz Emerytur Pomostowych; 6b) liczbę pracowników, za których jest opłacana składka na Fundusz Emerytur Pomostowych; 6c) liczbę stanowisk pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze; 7) zestawienie zbiorcze i wynikowe należnych składek i składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz kwot do zapłaty; 8) dla osób, które w całości opłacają składki na ubezpieczenia z własnych środków - tytuł ubezpieczenia, podstawę wymiaru i ewentualne pomniejszenia wynikające z art. 19 ust. 1; 9) oświadczenie płatnika składek, że dane zawarte w deklaracji są zgodne ze stanem faktycznym, potwierdzone podpisem płatnika składek lub osoby przez niego upoważnionej albo podpisem elektronicznym.

Zgodnie z art. 47 ww. ustawy, płatnik składek przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc, z zastrzeżeniem ust. 1a, 2a i 2b, nie później niż: 1) do 10 dnia następnego miesiąca - dla osób fizycznych opłacających składkę wyłącznie za siebie; 2) do 5 dnia następnego miesiąca - dla jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych; 3) do 15 dnia następnego miesiąca - dla pozostałych płatników. Płatnik składek, który opłaca składki wyłącznie za siebie, przysyła jedynie deklarację rozliczeniową. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność, opłacające składki wyłącznie za siebie lub osoby z nimi współpracujące, są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie miesięcznym zadeklarowały do podstawy wymiaru składek: 1) na ubezpieczenia społeczne - kwotę w wysokości najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, obowiązującej je i osoby z nimi współpracujące, zaś w przypadku osób, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców - obowiązującej osoby z nimi współpracujące, z zastrzeżeniem ust. 2g; 2) na ubezpieczenie zdrowotne - kwotę w wysokości najniższej podstawy wymiaru określonej w art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1373), obowiązującej je i osoby z nimi współpracujące, i nie nastąpiła żadna zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego, z zastrzeżeniem ust. 2c. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność, opłacające wyłącznie składki na ubezpieczenie zdrowotne za siebie lub osoby z nimi współpracujące, są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej

lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie miesięcznym zadeklarowały do podstawy wymiaru składek kwotę w wysokości najniższej podstawy wymiaru określonej w art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, obowiązującej je i osoby z nimi współpracujące, zaś w przypadku osób, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców - obowiązującej osoby z nimi współpracujące, i nie nastąpiła żadna zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego, z zastrzeżeniem ust. 2c. Osoby, o których mowa w ust. 2a, 2b, 2d, 2e i 2f, są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc, także wówczas, gdy zmiana w stosunku do miesiąca poprzedniego jest spowodowana wyłącznie zmianą minimalnego wynagrodzenia lub przeciętnego wynagrodzenia. Duchowni opłacający składki wyłącznie za siebie są zwolnieni z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej zadeklarowali do podstawy wymiaru składek:

- 1) na ubezpieczenia społeczne - kwotę w wysokości określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a lub w ust. 4c;
- 2) na ubezpieczenia zdrowotne - kwotę w wysokości określonej w art. 81 ust. 1 lub 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Osoby wymienione w art. 7 opłacające składki wyłącznie za siebie są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej zadeklarowały do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - kwotę w wysokości określonej w art. 18 ust. 7. Płatnik składek zgłaszający do ubezpieczenia wyłącznie osobę, o której mowa w art. 6 ust. 2d jest zwolniony z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej oraz imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej zadeklarował do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne - kwotę w wysokości nie wyższej niż minimalne wynagrodzenie. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, opłacające składki wyłącznie za siebie lub osoby z nimi współpracujące i ustalające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zgodnie z art. 18c są zwolnione z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych za kolejny miesiąc po złożeniu deklaracji rozliczeniowej za pierwszy pełny miesiąc, do końca roku kalendarzowego, na który ustaliły tę podstawę. Osoby te obowiązane są do złożenia deklaracji rozliczeniowej za pierwszy miesiąc prowadzenia działalności gospodarczej każdego kolejnego roku, na który ustaliły podstawę wymiaru składek na podstawie art. 18c. Płatnik składek jest zobowiązany złożyć, z zastrzeżeniem ust. 3a, deklarację rozliczeniową korygującą w formie nowego dokumentu zawierającego wszystkie prawidłowe dane określone w art. 46 ust. 4 w każdym przypadku, o którym mowa w art. 41 ust. 6, łącznie z raportem miesięcznym korygującym. Imiennych raportów miesięcznych nie składa się w przypadku, gdy korekta dotyczy wyłącznie danych wykazanych w deklaracji rozliczeniowej. W przypadkach, o których mowa w ust. 3 i 3a, stosuje się odpowiednio art. 41 ust. 7a i 7b. Kopie deklaracji rozliczeniowych i imiennych raportów miesięcznych oraz dokumentów korygujących te dokumenty płatnik składek jest zobowiązany przechowywać przez okres 5 lat od dnia ich przekazania do wskazanej przez Zakład jednostki organizacyjnej Zakładu, w formie dokumentu pisemnego lub elektronicznego. Należności z tytułu składek na: 1) ubezpieczenia społeczne; 2) ubezpieczenie zdrowotne; 3) Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych; 5) Fundusz Emerytur Pomostowych - opłaca się jedną wpłatą na przydzielony przez Zakład numer rachunku składekowego. Należności z tytułu składek, o których mowa w ust. 4, płatnik składek opłaca przy użyciu: 1) dokumentów płatniczych składanych za pośrednictwem dostawcy usług płatniczych według wzorów określonych przez dostawcę usług płatniczych, 2) dokumentu elektronicznego z oprogramowania, o którym mowa w art. 47a ust. 1, lub wydruku z tego oprogramowania, 3) dokumentu elektronicznego z programu informatycznego udostępnianego płatnikom składek przez dostawcę usług płatniczych, 4) dokumentu w postaci uzgodnionej z instytucją obsługującą wpłaty składek na ubezpieczenia społeczne - zwanych dalej "dokumentami płatniczymi". Płatnik składek jest obowiązany opłacać należności z tytułu składek, o których mowa w ust. 4, w formie bezgotówkowej w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek lub obciążenia rachunku płatniczego płatnika w instytucji płatniczej w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2003). Przepisu ust. 4b nie stosuje się do płatników składek będących osobami fizycznymi, jeżeli nie prowadzą pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Płatnik składek będący mikroprzedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców może opłacać należności z tytułu składek również w formie przekazu pocztowego lub w formie przekazu pieniężnego za pośrednictwem instytucji płatniczej lub biura usług płatniczych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych.

Informacje zawarte w dokumentach płatniczych przekazywane są jako zlecenie płatnicze dla Zakładu poprzez system płatności lub poprzez system elektronicznych rozrachunków wewnątrzbankowych banku obsługującego rachunek bankowy Zakładu, w ramach którego są prowadzone rachunki składkowe.

W myśl art. 104 ust. 1 pkt 1 lit a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2021 r., poz. 1100) obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, w przypadku osób, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, co najmniej wynagrodzenie, o którym mowa w tym przepisie, opłacają pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne za osoby pozostające w stosunku pracy lub stosunku służbowym.

Z art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Powyższe regulacje pozostają skorelowane z przepisami prawa podatkowego. Zgodnie z art. 29 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r., poz. 1325), w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka. Skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem: 1) zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej; 2) zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu; 3) ustania wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka; 4) uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do płatnika oraz inkasenta.

Zasadą jest ścisły związek między długiem, a odpowiedzialnością, czego wyrazem jest treść art. 26 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej, ustanawiająca odpowiedzialność płatnika całym jego majątkiem za składki wynikające ze zobowiązań składkowych. Zasada ta nie ma jednak charakteru bezwzględnej i w pewnych sytuacjach więź między długiem a odpowiedzialnością ulega rozluźnieniu. Dzieje się tak, między innymi, w przypadku dłużników pozostających w związku małżeńskim. Przepis art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej przyjmuje bowiem, że odpowiedzialność za wynikające ze zobowiązań składkowych składki osób pozostających w związku małżeńskim obejmuje majątek odrębny (osobisty według przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego) płatnika oraz majątek wspólny małżonków. Współmałżonek odpowiadający za zaległość składkową małżonka nie może być więc utożsamiany z płatnikiem. Jego zobowiązanie wynika z długu małżonka – płatnika i ograniczone jest do odpowiedzialności z majątku wspólnego. Domniemanie istnienia majątku wspólnego stwarza ex lege dopiero zawarcie małżeństwa (art. 31 § 1 KRiO). Z tą też chwilą powstaje odpowiedzialność ex lege z art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej, z czego wynika, że nie może dotyczyć zobowiązań powstałych wcześniej. Nie ma bowiem możliwości ustanowienia odpowiedzialności za zobowiązanie z tych składników majątku, które faktycznie w momencie powstania tego zobowiązania nie istnieją. Powstanie tego obowiązku pod względem chronologicznym musi być więc wtórne do aktu zawarcia małżeństwa.

Istotą sporu w przedmiotowej sprawie była kwestia odpowiedzialności solidarnej małżonka płatnika za jego zobowiązania składkowe (podatkowe), w sytuacji, gdy małżonkowie zawarli umowę o rozdzielności majątkowej (2017 r.), a zobowiązania obejmowały okres późniejszy (2018-2019). Okres sporny (listopad 2018 r. – grudzień 2019 r.) obejmuje bowiem czas po ustanowieniu rozdzielności majątkowej.

Powyższe regulacje pozwalają na sformułowanie wniosku, że za całość zobowiązania objętego zaskarżoną decyzją odpowiada płatnik (B. O. (2)) swoim majątkiem osobistym. Odpowiedzialność małżonka płatnika mogłaby dotyczyć tylko tego zadłużenia, które powstało w czasie trwania wspólności ustawowej. Dodatkowo, płatnik nie udzielał B. O. (1) informacji o szczegółach prowadzonej działalności, wnioskodawczyni nie współdziałała z nim w zakresie tej działalności i nie miała wiedzy o aktualnym stanie zadłużenia i problemach finansowych męża. W przypadku zobowiązań składkowych skutkiem prawnym umowy ustanawiającej rozdzielność majątkową jest wyłączenie odpowiedzialności współmałżonka za zobowiązania składkowe małżonka (płatnika) powstałe po dniu zawarcia tej umowy przy równoczesnym braku spełnienia przesłanek z art. 111 § 4 Ordynacji podatkowej (por. wyrok SA w Gdańsku z 29 sierpnia 2012 r., III AUa 1211/12 oraz wyrok SA w Łodzi z 29 lipca 2015 r., III AUa 1332/14).

Za trafne należy uznać twierdzenie Sądu Okręgowego w Bydgoszczy zawarte w wyroku z 22 września 2014 r. (IV U 2697/13), że art. 29 § 2 Ordynacji podatkowej należy rozumieć w ten sposób, że skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej; wnioskując, a contrario, skutki te odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych po dniu zawarcia umowy o zniesieniu wspólności ustawowej małżeńskiej. Odpowiedzialność małżonka dotyczy zatem tylko tego zadłużenia, które powstało w czasie trwania wspólności ustawowej. Małżonek płatnika nie odpowiada za zobowiązania składkowe powstałe po dniu zawarcia takiej umowy (por. wyrok SA w Łodzi z 20 lipca 2015 r., III AUa 1332/14). Ww. nie mieli również obowiązku informowania organu rentowego o powstaniu rozdzielności majątkowej (por. wyrok SN z 28 czerwca 2016 r., II UK 364/16). Twierdzenie, że do uniknięcia odpowiedzialności podatkowej (składkowej), obok zniesienia wspólności majątkowej, konieczne jest powiadomienie organu o zawartej umowie i jej treści, z powołaniem się na art. 471 KRiO, nie znajduje zastosowania. Zdaniem organu rentowego, z art. 471 KRiO wynika, że małżonek może powoływać się względem innych osób na umowę majątkową małżeńską, gdy jej zawarcie oraz jej rodzaj były tym osobom wiadome, w tym przypadku - organ rentowy - jako wierzyciel powinien uzyskać informację o zawarciu takiej umowy przez małżonków – przed powstaniem wierzytelności względem małżonka będącego dłużnikiem. W chwili powstania wierzytelności wierzyciel powinien mieć świadomość, że – wbrew powszechnie obowiązującemu z mocy prawa ustrojowi małżeńskiej wspólności ustawowej – dłużnik i jego małżonek zawarli umowę majątkową (por. uchwałę SN z dnia 3 kwietnia 1980 r., III CZP 13/80). W związku z tym, wnioskodawczyni mogłaby powoływać się na skutki zawartej umowy o ustanowieniu rozdzielności majątkowej gdyby udowodniła, że organ wiedział o tej umowie i jej rodzaju. Pogląd ten jest nieuprawniony i opiera się na błędnym założeniu, że art. 471 KRiO może mieć zastosowanie nie tylko do zobowiązań umownych i tym samym określa odpowiedzialność małżonków za zobowiązania nie tylko cywilnoprawne, tj. bez względu na źródło ich powstania.

Współmałżonek odpowiadający za zaległość składkową, w rozumieniu art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej, nie może być utożsamiany z płatnikiem. Jego zobowiązanie wynika z długu małżonka – płatnika i jest ograniczone do odpowiedzialności z majątku wspólnego (por. wyrok SA w Gdańsku z 24 maja 2018 r., III AUa 1612/17). W rozumieniu art. 217 i art. 84 Konstytucji RP, do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych jest obowiązany ten, kto jest wyraźnie określony w ustawie. W odniesieniu do uregulowań niejednoznacznych, dopuszczających różnicowanych wykładnię, należy wykluczyć taką interpretację, która będzie prowadzić do ograniczenia prawa własności, zwłaszcza osoby niebędącej dłużnikiem w zobowiązaniu podatkowym (por. wyrok SN z 22 maja 2012 r., II UK 339/11). SN zwrócił uwagę, że wszelkie modyfikacje ustroju majątkowego małżonków są skuteczne w stosunku do zobowiązań podatkowych (składkowych) w przypadkach enumeratywnie wymienionych w art. 29 § 2 Ordynacji. Zatem odpowiedzialność małżonka podatnika majątkiem wspólnym obejmuje tylko podatki wynikające ze zobowiązań podatkowych powstałych po powstaniu wspólności majątkowej oraz przed zawarciem umów o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej. Odpowiedzialność majątkiem wspólnym dotyczy tylko tych zobowiązań składkowych, które powstały w czasie trwania wspólności majątkowej.

Ordynacja podatkowa nie zawiera warunku, analogicznego do art. 471 KRiO, iż do skutecznego wyłączenia umownego ustroju wspólności małżeńskiej konieczne jest poinformowanie organu rentowego o umowie oraz jej rodzaju. Skoro art. 29 Ordynacji podatkowej stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w art. 26 ustawy, to unormowanie

szczególne należy wyklądać ściśle, a nie rozszerzająco (zob. m.in. A. Mariański, Odpowiedzialność małżonka za zobowiązania podatkowe, Monitor Podatkowy 2003, nr 2). Ordynacja podatkowa wyraźnie określa, że nie stosuje się jej do zobowiązań cywilnoprawnych, bowiem kompleksowo reguluje zobowiązania publicznoprawne. To nie świadomość organu takich wyłączeń, ale termin ich dokonania decyduje o zakresie odpowiedzialności współmałżonka za zobowiązania podatkowe małżonka (płatnika). Autonomiczność i odrębność przepisów prawa ubezpieczeń społecznych wobec przepisów prawa cywilnego sprawia, że na gruncie stosunków ubezpieczenia społecznego dopuszcza się tylko na zasadzie wyjątku stosowanie wskazanych *expressis verbis* regulacji cywilistycznych (por. wyrok SN z 21 października 2008 r., II UKN 71/08). Jeżeli dokona się powiązania art. 29 § 2 Ordynacji z jej art. 111 § 1, nasuwa się wniosek, że uniknięcie odpowiedzialności składkowej (podatkowej) nie jest uzależnione od powiadomienia organu rentowego o zawartej umowie i o jej treści. Dodatkowo, w stosunku do zobowiązań publicznoprawnych zakres zniesienia odpowiedzialności małżonka podatnika po zawarciu umowy majątkowej ma odmienne rygory niż wynikające z prawa cywilnego – odpowiedzialność współmałżonka za zobowiązania podatkowe małżonka powstałe po zawarciu umowy ustanawiającej rozdzielność majątkową ustaje wskutek braku współdziałania z podatnikiem i niecierpaniem korzyści z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej (por. wyrok SA w Krakowie z 14 listopada 2014 r., I ACa 1110/14 oraz wyrok SO w Legnicy z 3 czerwca 2016 r., V U 2046/12).

Reasumując, Ordynacja podatkowa i ustawa systemowa nie zawierają odpowiednika art. 471 KRiO, nieodnoszącego się do sfery stosunków publicznoprawnych (por. wyrok SA w Gdańsku z 11 czerwca 2015 r., III AUa 36/15), a wymagającego stanu świadomości i wiedzy po stronie wierzyciela (w tym przypadku organu rentowego).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 47714 § 2 KPC, orzekł jak w pkt I wyroku.

Orzeczenie o kosztach procesu uzasadnia treść art. 98 KPC i § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265). Stawce minimalnej przewidzianej w § 9 ust. 2 rozporządzenia, tj. 180,00 zł podlegają sprawy o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz sprawy dotyczące podlegania ubezpieczeniom społecznym. W judykaturze przyjmuje się natomiast powszechnie, iż w sprawach o składki na ubezpieczenie społeczne i o ustalenie podstawy wymiary tych składek należy, poprzez § 20 rozporządzenia, stosować § 2 rozporządzenia, łączący wymiar stawki minimalnej z wartością przedmiotu sprawy (por. postanowienie SN z dnia 2 sierpnia 2011 r., II UZ 28/11). Analogiczne stanowisko zajął SN w uchwale z 3 października 2019 r. (III UZP 9/19), wskazując, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o należności z tytułu składek i wysokość zadłużenia stawkę wynagrodzenia radcy prawnego (adwokata) ustala się na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Uwzględniając powyższe oraz wysokość stawki wynagrodzenia pełnomocnika, kwota zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wynosi 3.600,00 zł (pkt II wyroku).

Niniejsze pismo umieszczone zostało na portalu informacyjnym w celach informacyjnych i nie wywołuje skutków procesowych : doręczenie wywołujące skutki procesowe na zarządzenie przewodniczącego dokonane zostanie według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego.